Hebrews

The purpose of this apparatus is to show all variation within **Family 35**, as identified by a complete collation of the following thirty-four representative MSS—18, 35, 201, 204, 328, 386, 394, 444, 604, 757, 824, 928, 959, 1072, 1075, 1100, 1248, 1249, 1503, 1548, 1637, 1725, 1732, 1761, 1768, 1855, 1864, 1865, 1892, 2080, 2466, 2554, 2587 and 2723. The first reading is that of the family and represents the vote of all the collated MSS (listed above) that are not identified as having a variant. It goes without saying that the base text is that of the family archetype, empirically determined. 2554 has no variants.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ[1]

[The supremacy of the Son]

1.1 Πολυμερως και πολυτροπως παλαι ὁ Θεος λαλησας τοις πατρασιν εν τοις προφηταις, 2 επ'
εσχατου[2] των ἡμερων τουτων ελαλησεν ἡμιν εν Υἱω, ὃν εθηκεν κληρονομον παντων, δι' οὗ και
τους αιωνας εποιησεν· 3 ὃς ων απαυγασμα της δοξης και χαρακτηρ της ὑποστασεως αυτου, φερων
τε τα παντα τω ῥηματι της δυναμεως αυτου, δι' ἑαυτου καθαρισμον ποιησαμενος των ἁμαρτιων
ἡμων εκαθισεν[3] εν δεξια της μεγαλωσυνης εν[4] ὑψηλοις, 4 τοσουτω κρειττων γενομενος[5] των
αγγελων ὁσω διαφορωτερον παρ' αυτους κεκληρονομηκεν ονομα.

[He is superior to angels]

5 Τίνι γαρ ειπεν ποτε[6] των αγγελων, "Υἱος μου εἶ συ, εγω σημερον γεγεννηκα σε", και
παλιν, "Εγω εσομαι αυτω εις Πατερα, και αυτος εσται μοι εις Υἱον"? 6 Ὁταν δε, παλιν,
εισαγαγη[7] τον Πρωτοτοκον[8] εις την οικουμενην λεγει, "Και προσκυνησατωσαν αυτω παντες
αγγελοι Θεου". 7 Και προς μεν τους αγγελους λεγει, "Ὁ ποιων τους αγγελους αυτου πνευματα,
και τους λειτουργους αυτου πυρος φλογα"· 8 προς δε τον Υἱον: "Ὁ θρονος σου, ὁ Θεος, εις τον
αιωνα του αιωνος·[9] "Ραβδος Ευθυτητος' ἡ ῥαβδος της βασιλειας σου. 9 Ηγαπησας[10] δικαιοσυνην
και εμισησας ανομιαν, δια τουτο εχρισεν σε ὁ[11] Θεος, ὁ Θεος σου, ελαιον[12] αγαλλιασεως[13] παρα
τους μετοχους σου." 10 Και: "Συ κατ' αρχας, Κυριε, την γην εθεμελιωσας, και εργα των χειρων
σου εισιν οἱ ουρανοι· 11 αυτοι απολουνται, συ δε διαμενεις—και παντες ὡς ἱματιον[14]
παλαιωθησονται· 12 και ὡσει περιβολαιον ἑλιξεις αυτους και αλλαγησονται,[15] συ δε ὁ αυτος εἶ
και τα ετη σου ουκ εκλειψουσιν."

13 Προς τίνα δε των αγγελων ειρηκεν ποτε, "Καθου εκ δεξιων μου ἑως αν θω τους
εχθρους σου ὑποποδιον των ποδων σου"? 14 Ουχι παντες εισιν λειτουργικα πνευματα εις
διακονιαν αποστελλομενα δια τους μελλοντας κληρονομειν σωτηριαν?[16]

[Do not neglect the great salvation]

2.1 Δια τουτο, δει περισσοτερως[17] ἡμας προσεχειν τοις ακουσθεισιν, μηποτε παραρρυωμεν.
2 Ει γαρ ὁ δι' αγγελων λαληθεις λογος εγενετο βεβαιος, και πασα παραβασις και παρακοη ελαβεν
ενδικον μισθαποδοσιαν, 3 πως ἡμεις εκφευξομεθα τηλικαυτης αμελησαντες σωτηριας?—ἡτις αρχην
λαβουσα λαλεισθαι δια[18] του Κυριου, ὑπο των ακουσαντων εις ἡμας εβεβαιωθη,
4 συνεπιμαρτυρουντος του Θεου σημειοις[19] και τερασιν και ποικιλαις δυναμεσιν και Πνευματος
Ἁγιου μερισμοις κατα την αυτου θελησιν.

---

[1] Both the Text and the apparatus are the responsibility of Wilbur N. Pickering, ThM PhD, ©.
[2] εσχατου || αισχατου 201
[3] εκαθισεν || εκαθησεν 1732
[4] εν || 1 τοις 328
[5] γενομενος || γενομενον 1548
[6] ποτε || --- 959,1548
[7] εισαγαγη || εισαγη 1075
[8] πρωτοτοκον || παρακλητον 328
[9] αιωνος 1072c || αιωνως 1248 || omit του αιωνος 1072
[10] ηγαπησας || ἠγαπησας 757
[11] ο || 1 1 2466 (from one line to the next)
[12] ελαιον || ελεον 757
[13] αγαλλιασεως || αγαλλιασσεως 204
[14] ως ιματιον || ωσειματιον 1725
[15] αλλαγησονται || αλαγησονται 1548
[16] σωτηριαν || βασιλειαν 1732
[17] περισσοτερως || περισοτερως 2466
[18] δια || υπο 1503
[19] σημειοις || 1 τε [65%] 1855c

[Temporarily lower than angels]

5 Ου γαρ αγγελοις ὑπεταξεν την οικουμενην την μελλουσαν, περι ἧς λαλουμεν·
6 διεμαρτυρατο δε που τις λεγων: "Τί εστιν ανθρωπος ὁτι μιμνησκη αυτου, ἡ υἱος ανθρωπου ὁτι
επισκεπτη αυτον? 7 Ηλαττωσας αυτον βραχυ τι παρ' αγγελους· δοξη και τιμη εστεφανωσας αυτον,
8 παντα ὑπεταξας ὑποκατω των ποδων αυτου." Εν γαρ τω ὑποταξαι αυτω τα παντα, ουδεν αφηκεν
αυτω ανυποτακτον. Νυν δε ουπω ὁρωμεν αυτω τα παντα ὑποτεταγμενα.[1]
9 Τον δε 'βραχυ τι παρ' αγγελους ηλαττωμενον'[2] βλεπομεν,[3] Ιησουν (δια το παθημα του
θανατου), 'δοξη και τιμη εστεφανωμενον'—ὁπως χαριτι Θεου ὑπερ παντος γευσηται θανατου.

["Bringing many sons into glory"]

10 Επρεπεν γαρ αυτω, δι' ὃν τα παντα και δι' οὗ τα παντα,[4] πολλους υἱους εις[5] δοξαν
αγαγοντα, τον Αρχηγον της σωτηριας αυτων δια παθηματων τελειωσαι. 11 Ὅ τε γαρ[6] ἁγιαζων
και οἱ ἁγιαζομενοι εξ ἑνος παντες· δι' ἣν αιτιαν ουκ επαισχυνεται αδελφους αυτους καλειν,
12 λεγων, "Απαγγελω το ονομα σου τοις αδελφοις μου· εν μεσω εκκλησιας ὑμνησω σε"· 13 και
παλιν, "Εγω εσομαι πεποιθως επ' αυτω"· και παλιν, "Ιδου εγω και τα παιδια ἅ μοι εδωκεν ὁ
Θεος."

14 Επει ουν τα παιδια κεκοινωνηκεν σαρκος και αἱματος, και αυτος παραπλησιως μετεσχεν
των αυτων, ἱνα δια του θανατου καταργηση τον το κρατος εχοντα του θανατου—τουτ' εστιν τον
διαβολον—15 και απαλλαξη τουτους, ὁσοι φοβω θανατου δια παντος του ζην ενοχοι[7] ησαν
δουλειας. 16 (Ου γαρ δηπου αγγελων επιλαμβανεται, αλλα σπερματος Ἀβρααμ επιλαμβανεται.)
17 Ὁθεν ωφειλεν κατα παντα τοις αδελφοις ὁμοιωθηναι, ἱνα ελεημων γενηται και πιστος
αρχιερευς, τα προς τον Θεον, εις το ἱλασκεσθαι τας ἁμαρτιας του λαου. 18 Εν ᾧ γαρ πεπονθεν
αυτος πειρασθεις, δυναται τοις πειραζομενοις βοηθησαι.

[The Apostle and High Priest of our confession]

3.1 Ὁθεν, αδελφοι ἁγιοι, κλησεως επουρανιου μετοχοι, κατανοησατε τον Αποστολον και
Αρχιερεα της ὁμολογιας ἡμων, Ιησουν Χριστον! 2 πιστον οντα τω ποιησαντι αυτον, ὡς και
Μωυσης εν ὁλω τω οικω αυτου. 3 Πλειονος γαρ δοξης οὑτος[8] παρα Μωυσην ηξιωται, καθ' ὁσον
πλειονα τιμην εχει του οικου[9] ὁ κατασκευασας αυτον 4—πας γαρ οικος κατασκευαζεται ὑπο τινος,
ὁ δε τα παντα κατασκευασας Θεος—5 και, Μωυσης μεν πιστος εν ὁλω τω οικω αυτου ὡς θεραπων,
εις μαρτυριον των λαληθησομενων, 6 Χριστος δε ὡς Υἱος επι τον οικον αυτου, οὗ οικος εσμεν
ἡμεις, εανπερ την παρρησιαν και το καυχημα της ελπιδος μεχρι τελους βεβαιαν κατασχωμεν.

[The Holy Spirit's warning]

7 Διο—καθως λεγει το Πνευμα το Ἁγιον: "Σημερον, εαν της φωνης αυτου ακουσητε, 8 μη
σκληρυνητε[10] τας καρδιας ὑμων ὡς εν τω παραπικρασμω, κατα την ἡμεραν του πειρασμου εν τη
ερημω, 9 οὗ επειρασαν με οἱ πατερες ὑμων, εδοκιμασαν με και ειδον τα εργα μου τεσσαρακοντα
ετη. 10 Διο προσωχθισα[11] τη γενεα εκεινη και ειπον,[12] 'Αει πλανωνται τη[13] καρδια· αυτοι δε ουκ
εγνωσαν τας ὁδους μου·' 11 ὡς ωμοσα[14] εν τη οργη μου, 'Ει εισελευ- σονται εις την καταπαυσιν
μου!'"—12 βλεπετε, αδελφοι,[15] μηποτε εσται εν τινι ὑμων καρδια πονηρα απιστιας εν τω
αποστηναι απο Θεου ζωντος· 13 αλλα παρακαλειτε ἑαυτους καθ' ἑκαστην[16] ἡμεραν, αχρις οὗ το
'Σημερον' καλειται,[17] ἱνα μη σκληρυνθη εξ ὑμων τις[18] απατη της ἁμαρτιας. 14 Μετοχοι γαρ
γεγοναμεν του Χριστου, εανπερ την αρχην της ὑποστασεως μεχρι τελους βεβαιαν κατασχωμεν,

---

[1] υποτεταγμενα || υποτεταγμενον 386
[2] ηλαττωμενον || --- 1761
[3] βλεπομεν || βλεπωμεν 394
[4] παντα || παν 1548
[5] εις || ει 18
[6] γαρ || 1 ο 1892
[7] ενοχοι || ενοιχοι 1248
[8] ουτος || ουτως 1248
[9] τιμην εχει του οικου 35[c] || ~ 1342 2466 || ~ 3412 35
[10] σκληρυνητε || σκληρηνητε 1249
[11] προσωχθισα || προσοχθισα 18 || προσωχθησα [15%] 1768 (twice)
[12] ειπον 35[c] || ειπα 35[v],604
[13] τη || 1 1 1865 (from one line to the next)
[14] ωμοσα || ωμωσα [1%] 201
[15] βλεπετε αδελφοι || ~ 21 2080
[16] καθ' ἑκαστην || καθέκαστην 1892
[17] καλειται || καληται 1248,2554[c] || καλειτε 1725
[18] εξ υμων τις 1637[c] || ~ 312 [10%] 1637

15 εν τω λεγεσθαι, "Σημερον, εαν της φωνης αυτου ακουσητε, μη σκληρυνητε τας καρδιας ὑμων
ὡς εν τω παραπικρασμω." 16 Τινες γαρ ακουσαντες παρεπικραναν? Αλλ' ου παντες οἱ εξελθοντες
εξ Αιγυπτου[1] δια Μωυσεος?[2] 17 Τίσιν δε[3] προσωχθισεν[4] τεσσαρακοντα ετη? Ουχι τοις
ἁμαρτησασιν,[5] ὧν τα κωλα επεσεν[6] εν τη ερημω? 18 Τισιν δε ωμοσεν μη εισελευσεσθαι εις την
καταπαυσιν αυτου ει μη τοις απειθησασιν? 19 Και βλεπομεν ὁτι ουκ ηδυνηθησαν εισελθειν δια[7]
απιστιαν. **4**.1 Φοβηθωμεν ουν, μηποτε καταλειπομενης επαγγελιας εισελθειν εις την καταπαυσιν
αυτου, δοκη[8] τις εξ ὑμων ὑστερηκεναι.

[There is still a promised rest]

2 Και, γαρ εσμεν ευηγγελισμενοι καθαπερ κακεινοι,[9] αλλ' ουκ ωφελησεν ὁ λογος της ακοης
εκεινους, μη συγκεκραμενους[10] τη πιστει τοις ακουσασιν. 3 Εισερχομεθα γαρ εις την καταπαυσιν
οἱ πιστευσαντες, καθως ειρηκεν, "'Ὡς ωμοσα εν τη οργη μου, 'Ει εισελευσονται εις την
καταπαυσιν[11] μου!'"—καιτοι[12] των εργων απο καταβολης κοσμου γενηθεντων, 4 ειρηκεν γαρ που
περι της ἑβδομης οὑτως, "Και[13] κατεπαυσεν ὁ Θεος εν τη ἡμερα τη ἑβδομη απο παντων των εργων
αυτου·" 5 και εν τουτω, παλιν, "Ει εισελευσονται εις την[14] καταπαυσιν μου!"[15] 6 Επει ουν
απολειπεται τινας εισελθειν εις αυτην, και οἱ προτερον ευαγγελισθεντες ουκ εισηλθον δι'
απειθειαν, 7 παλιν τινα ὁριζει[16] ἡμεραν, "Σημερον", εν Δαυιδ λεγων, μετα τοσουτον χρονον
(καθως ειρηται), "Σημερον, εαν της φωνης αυτου[17] ακουσητε, μη σκληρυνητε τας καρδιας ὑμων."
8 Ει γαρ αυτους Ιησους κατεπαυσεν, ουκ αν περι αλλης ελαλει[18] μετα ταυτα ἡμερας. 9 Αρα,
απολειπεται σαββατισμος τω λαω του Θεου. 10 Ὁ γαρ εισελθων εις την καταπαυσιν αυτου και
αυτος κατεπαυσεν απο των εργων αυτου ὡσπερ απο των ιδιων ὁ Θεος.

[We must give an account]

11 Σπουδασωμεν ουν εισελθειν εις εκεινην την καταπαυσιν, ἱνα μη εν τω αυτω τις[19]
ὑποδειγματι[20] πεση της απειθειας. 12 Ζων γαρ ὁ λογος του Θεου και ενεργης, και τομωτερος ὑπερ
πασαν μαχαιραν διστομον, και διικνουμενος αχρι μερισμου ψυχης τε και πνευματος, ἁρμων τε και
μυελων· και, κριτικος ενθυμησεων και εννοιων καρδιας. 13 Και ουκ εστιν κτισις αφανης ενωπιον
αυτου, παντα δε γυμνα και τετραχηλισμενα τοις οφθαλμοις αυτου, προς ὃν ἡμιν ὁ λογος.

[We have a Great High Priest]

4.14 Εχοντες ουν Αρχιερεα Μεγαν διεληλυθοτα τους ουρανους, Ιησουν τον Υἱον του Θεου,
κρατωμεν της ὁμολογιας. 15 Ου γαρ εχομεν αρχιερεα μη δυναμενον συμπαθησαι ταις ασθενειαις
ἡμων, πεπειραμενον[21] δε κατα παντα, καθ' ὁμοιοτητα, χωρις ἁμαρτιας. 16 Προσερχωμεθα[22] ουν
μετα παρρησιας τω θρονω της χαριτος, ἱνα λαβωμεν ελεον και χαριν εὑρωμεν, εις ευκαιρον
βοηθειαν.

[Qualifications for high priesthood]

5.1 Πας γαρ αρχιερευς εξ ανθρωπων λαμβανομενος ὑπερ ανθρωπων καθισταται τα προς τον
Θεον, ἱνα προσφερη δωρα τε και θυσιας ὑπερ ἁμαρτιων, 2 μετριοπαθειν δυναμενος τοις αγνοουσιν

---

[1] αιγυπτου || αιγυπου 201
[2] μωυσεος || μωσεος 18 || μωυσεως [45%] 1548 || μωσεως [15%] 1761
[3] δε || ουν 1248
[4] προσωχθισεν || προσωχθησεν 959
[5] αμαρτησασιν || αμαρτημασιν 1248 || απειθησασιν 1761
[6] επεσεν || επεσον [18%] 959,1248,1548,1892
[7] δια 1248[c] || δι [60%] 1248
[8] δοκη 141[c] || δοκει [25%] 201
[9] κακεινοι || εκεινοι [10%] 1761
[10] συγκεκραμενους || συγκεκραμμενους [10%] 959
[11] καταπαυσιν || καταυπαυσιν 1248
[12] καιτοι || και τι 959
[13] και || --- 328
[14] την || --- 1725
[15] 959 omits verse 5 entire.
[16] οριζει || ορηζει 757
[17] αυτου || --- 1892
[18] ελαλει || ελαλη 959
[19] τις 328[c] || --- 328
[20] υποδειγματι || δειγματι 328
[21] πεπειραμενον || πεπυραμενον 959
[22] προσερχωμεθα || προσερχομεθα [25%] 394,824,1725,1768

και πλανωμενοις,[1] επει και αυτος περικειται ασθενειαν. 3 Και[2] δια ταυτην οφειλει, καθως περι
του λαου, οὕτως και περι ἑαυτου προσφερειν ὑπερ ἁμαρτιων. 4 Και, ουχ ἑαυτω τις λαμβανει την
τιμην, αλλα[3] καλουμενος ὑπο του Θεου, καθαπερ και Ααρων.

[Christ meets the qualifications]

5 Οὑτως και ὁ Χριστος ουχ ἑαυτον εδοξασεν γενηθηναι αρχιερεα, αλλ' ὁ λαλησας προς
αυτον, "Υἱος μου εἶ συ· εγω σημερον γεγεννηκα σε"· 6 καθως και εν ἑτερω λεγει, "Συ ἱερευς εις
τον αιωνα κατα την ταξιν Μελχισεδεκ"· 7 ὃς, εν ταις ἡμεραις της σαρκος αυτου, δεησεις τε και
ἱκετηριας προς τον δυναμενον σωζειν αυτον εκ θανατου, μετα κραυγης ισχυρας και δακρυων,
προσενεγκας, και εισακουσθεις απο της ευλαβειας, 8 καιπερ ων Υἱος, εμαθεν αφ' ὧν επαθεν την
ὑπακοην. 9 Και τελειωθεις εγενετο τοις ὑπακουουσιν αυτω πασιν αιτιος σωτηριας αιωνιου,
10 προσαγορευθεις ὑπο του[4] Θεου Αρχιερευς κατα την ταξιν Μελχισεδεκ· 11 περι οὗ πολυς ἡμιν ὁ
λογος και δυσερμηνευτος[5] λεγειν, επει νωθροι γεγονατε ταις ακοαις.

["Let's move on toward perfection"]

12 Και γαρ οφειλοντες ειναι διδασκαλοι δια τον χρονον, παλιν χρειαν εχετε του
διδασκειν ὑμας τίνα τα στοιχεια[6] της αρχης των λογιων του Θεου, και γεγονατε χρειαν εχοντες
γαλακτος, και ου στερεας τροφης! 13 Πας γαρ ὁ μετεχων γαλακτος απειρος λογου δικαιοσυνης,
νηπιος γαρ εστιν. 14 Τελειων δε εστιν ἡ στερεα τροφη, των δια την[7] ἑξιν τα αισθητηρια[8]
γεγυμνασμενα εχοντων προς διακρισιν καλου τε και κακου.

6.1 Διο, αφεντες τον της αρχης του Χριστου λογον, επι την τελειοτητα φερωμεθα, μη
παλιν θεμελιον καταβαλλομενοι μετανοιας απο νεκρων εργων και πιστεως επι Θεον, 2 βαπτισμων
διδαχης, επιθεσεως τε χειρων, αναστασεως τε νεκρων, και κριματος αιωνιου. 3 Και τουτο
ποιησομεν εανπερ επιτρεπη[9] ὁ Θεος.

[No one kills Jesus twice]

4 Αδυνατον γαρ τους ἁπαξ φωτισθεντας, γευσαμενους τε της δωρεας της[10] επουρανιου και
μετοχους γενηθεντας Πνευματος Ἁγιου, 5 και καλον γευσαμενους Θεου ῥημα δυναμεις τε
μελλοντος αιωνος, 6 και παραπεσοντας, παλιν ανακαινιζειν εις μετανοιαν—ανασταυρουντας
ἑαυτοις τον Υἱον του Θεου και παραδειγματιζοντας.

7 Γη γαρ ἡ πιουσα[11] τον επ' αυτης πολλακις ερχομενον ὑετον και τικτουσα βοτανην
ευθετον εκεινοις δι' οὓς και γεωργειται μεταλαμβανει ευλογιας απο[12] του[13] Θεου· 8 εκφερουσα δε
ακανθας και τριβολους, αδοκιμος, και καταρας εγγυς,[14] ἧς το τελος εις καυσιν.

[A word of encouragement]

9 Πεπεισμεθα δε περι ὑμων, αγαπητοι, τα κρεισσονα[15]—και εχομενα σωτηριας—ει και
οὑτως λαλουμεν. 10 Ου γαρ αδικος ὁ Θεος επιλαθεσθαι του εργου ὑμων, και του κοπου της αγαπης
ἧς ενεδειξασθε εις το ονομα αυτου, διακονησαντες τοις ἁγιοις και διακονουντες. 11 Επιθυμουμεν
δε ἑκαστον ὑμων την αυτην ενδεικνυσθαι σπουδην, προς την πληροφοριαν της ελπιδος, αχρι
τελους· 12 ἱνα μη νωθροι γενησθε, μιμηται δε των δια πιστεως και μακροθυμιας κληρονομουντων
τας επαγγελιας.

[Our secure anchor]

13 Τω γαρ Ἁβρααμ επαγγειλαμενος ὁ Θεος, επει κατ' ουδενος ειχεν μειζονος ομοσαι,
ωμοσεν καθ' ἑαυτου, 14 λεγων, "Ἦ μην ευλογων ευλογησω σε και πληθυνων πληθυνω σε". 15 Και
οὑτως, μακροθυμησας, επετυχεν της επαγγελιας.

---

[1] πλανωμενοις || πλανομενοις 959
[2] και || --- 959
[3] αλλα || αλλ ο [30%] 1100,1768
[4] του || --- 959
[5] δυσερμηνευτος || δυσσερμηνευτος 959
[6] στοιχεια || στοιχια 959
[7] δια την || δι?κγην 1892 (something went wrong here, but I don't know what)
[8] αισθητηρια || εσθητηρια 959
[9] επιτρεπη || επιτρεπει [15%] 201,959
[10] της || του 328
[11] πιουσα || ποιουσα 201
[12] απο || υπο 604
[13] του || --- 959
[14] εγγυς || εγυς 1892
[15] κρεισσονα || κρειττονα [15%] 201,1732,2080

16 Ανθρωποι μεν γαρ κατα του μειζονος ομνυουσιν, και πασης αυτοις αντιλογιας περας
εις βεβαιωσιν ὁ ὁρκος, 17 εν ὧ περισσοτερον βουλομενος ὁ Θεος επιδειξαι τοις κληρονομοις της[1]
επαγγελιας το αμεταθετον της βουλης αυτου, εμεσιτευσεν ὁρκω, 18 ἱνα δια δυο πραγματων
αμεταθετων, εν οἷς αδυνατον ψευσασθαι Θεον, ισχυραν παρακλησιν εχωμεν,[2] οἱ καταφυγοντες
κρατησαι της προκειμενης ελπιδος· 19 ἣν ὡς αγκυραν εχομεν της ψυχης, ασφαλη τε και βεβαιαν,
και εισερχομενην εις το εσωτερον του καταπετασματος, 20 ὁπου Προδρομος ὑπερ ἡμων εισηλθεν
Ιησους, κατα την ταξιν Μελχισεδεκ Αρχιερευς[3] γενομενος εις τον αιωνα.

[Melchizedek, priest and king]

7.1 Οὑτος γαρ ὁ Μελχισεδεκ—βασιλευς Σαλημ, ἱερευς του Θεου του ὑψιστου, ὁ συναντησας[4]
ʽΑβρααμ ὑποστρεφοντι απο της κοπης των βασιλεων και ευλογησας αυτον, 2 ὧ και δεκατην απο
παντων εμερισεν ʽΑβρααμ (πρωτον μεν ἑρμηνευομενος βασιλευς δικαιοσυνης, επειτα δε και
βασιλευς Σαλημ, ὅ εστιν βασιλευς ειρηνης), 3 απατωρ, αμητωρ, αγενεαλογητος· μητε αρχην ἡμερων
μητε ζωης τελος εχων, αφωμοιωμενος δε τω Υἱω του Θεου—μενει ἱερευς εις το διηνεκες.

[Melchizedek greater than Abraham]

4 Θεωρειτε δε[5] πηλικος οὑτος, ὧ και δεκατην ʽΑβρααμ εδωκεν εκ των ακροθινιων[6] ὁ
πατριαρχης: 5 Και, οἱ μεν εκ των υἱων Λευι την ἱερατειαν λαμβανοντες εντολην εχουσιν
αποδεκατουν τον λαον, κατα τον νομον—τουτ' εστιν, τους αδελφους αυτων—καιπερ εξεληλυθοτας
εκ της οσφυος ʽΑβρααμ· 6 ὁ δε μη γενεαλογουμενος εξ αυτων δεδεκατωκεν[7] τον ʽΑβρααμ,[8] και τον
εχοντα τας επαγγελιας ευλογηκεν.[9] 7 Χωρις δε πασης αντιλογιας[10] το ελαττον ὑπο του κρειττονος
ευλογειται. 8 Και, ὡδε μεν δεκατας αποθνησκοντες ανθρωποι λαμβανουσιν, εκει δε μαρτυρουμενος
ὁτι ζη 9—και ὡς επος ειπειν, δια ʽΑβρααμ και Λευι, ὁ δεκατας λαμβανων, δεδεκατωται, 10 ετι
γαρ εν τη οσφυι του πατρος ἦν ὁτε συνηντησεν αυτω ὁ Μελχισεδεκ.

[Melchizedek greater than Aaron]

11 Ει μεν ουν τελειωσις δια της Λευιτικης ἱερωσυνης ἦν (ὁ λαος γαρ επ' αυτη[11]
νενομοθετητο), τίς ετι χρεια κατα την ταξιν Μελχισεδεκ ἑτερον ανιστασθαι ἱερεα και ου κατα
την ταξιν Ααρων λεγεσθαι? 12 (Μετατιθεμενης γαρ της ἱερωσυνης, εξ αναγκης και νομου
μεταθεσις γινεται.) 13 Εφ' ὃν[12] γαρ λεγεται ταυτα, φυλης[13] ἑτερας μετεσχηκεν, αφ' ἧς ουδεις
προσεσχηκεν τω θυσιαστηριω. 14 Προδηλον γαρ ὁτι εξ Ιουδα ανατεταλκεν ὁ Κυριος ἡμων, εις ἣν
φυλην ουδεν περι ἱερωσυνης Μωυσης[14] ελαλησεν. 15 Και περισσοτερον ετι καταδηλον εστιν ει
κατα την ὁμοιοτητα[15] Μελχισεδεκ ανισταται ἱερευς ἑτερος, 16 ὃς ου κατα νομον εντολης σαρκινης
γεγονεν, αλλα κατα δυναμιν ζωης ακαταλυτου. 17 Μαρτυρει γαρ ὁτι "Συ ἱερευς εις τον αιωνα
κατα την ταξιν Μελχισεδεκ."

18 Αθετησις μεν γαρ γινεται προαγουσης εντολης δια το αυτης ασθενες και ανωφελες
19 (ουδεν γαρ ετελειωσεν ὁ νομος), επεισαγωγη δε κρειττονος ελπιδος, δι' ἧς εγγιζομεν τω Θεω.

[Our eternal High Priest represents us eternally]

20 Και, καθ' ὁσον ου χωρις ὁρκωμοσιας[16] 21—οἱ μεν γαρ χωρις ὁρκωμοσιας εισιν ἱερεις
γεγονοτες, ὁ[17] δε μετα ὁρκωμοσιας δια του λεγοντος προς αυτον: "Ωμοσεν Κυριος και ου
μεταμεληθησεται· συ ἱερευς[18] εις τον αιωνα κατα την ταξιν Μελχισεδεκ"—22 κατα τοσουτον
κρειττονος διαθηκης γεγονεν εγγυος Ιησους. 23 Και, οἱ μεν πλειονες εισιν γεγονοτες ἱερεις δια το

---

[1] της || τοις 959
[2] εχωμεν || εχομεν [30%] 757
[3] αρχιερευς || ιερευς 959
[4] συναντησας || συναντισας 959,1248[v]
[5] δε 1637[c] || --- 1637
[6] ακροθινιων || ακροθηνιων 328
[7] δεδεκατωκεν || δεδεκατωτε 1248
[8] αβρααμ || αβραααμ 1637
[9] ευλογηκεν || ευλογησε 386
[10] αντιλογιας || αντιλογειας 757
[11] αυτη || αυτην [5%] 1548
[12] ον || ων 2466
[13] φυλης || φιλης 1248
[14] μωυσης || μωσης (24.7%) 328,386,394,1249
[15] ομοιοτητα || ομοιωτητα 959
[16] ορκωμοσιας || ορκωσιας 328 (it is spelled correctly five words later)
[17] ο || οι 201
[18] ιερευς || ιερες 2466

θανατω κωλυεσθαι παραμενειν·[1] 24 ὁ δε, δια το μενειν αυτον εις τον αιωνα, απαραβατον εχει την
ἱερωσυνην. 25 Ὁθεν και σωζειν εις το παντελες δυναται τους προσερχομενους δι’ αυτου τω Θεω,
παντοτε ζων εις το εντυγχανειν ὑπερ αυτων.
26 Τοιουτος γαρ ἡμιν επρεπεν αρχιερευς—ὁσιος, ακακος, αμιαντος, κεχωρισμενος απο των
ἁμαρτωλων, και ὑψηλοτερος των ουρανων γενομενος—27 ὃς ουκ εχει καθ’ ἡμεραν αναγκην, ὡσπερ
οἱ αρχιερεις, προτερον ὑπερ των ιδιων ἁμαρτιων θυσιας αναφερειν, επειτα των του λαου· τουτο
γαρ εποιησεν εφαπαξ ἑαυτον ανενεγκας. 28 Ὁ νομος γαρ ανθρωπους καθιστησιν αρχιερεις εχοντας
ασθενειαν, ὁ λογος δε της ὁρκωμοσιας, της μετα τον νομον, Υἱον εις τον αιωνα τετελειωμενον.

[Priest and Mediator of a better covenant]

8.1 Κεφαλαιον δε επι τοις λεγομενοις:[2] Τοιουτον εχομεν Αρχιερεα, ὃς εκαθισεν εν δεξια του
θρονου της Μεγαλωσυνης εν τοις ουρανοις, 2 των ἁγιων Λειτουργος, και της σκηνης της
αληθινης, ἣν επηξεν ὁ Κυριος, και ουκ ανθρωπος. 3 Πας γαρ αρχιερευς εις το προσφερειν δωρα
τε και θυσιας καθισταται (ὁθεν αναγκαιον εχειν τι και τουτον[3] ὃ προσενεγκοι) 4—ει μεν γαρ ἦν
επι γης, ουδ’ αν ἦν ἱερευς, οντων των ἱερεων των προσφεροντων[4] κατα τον[5] νομον τα δωρα·
5 οἱτινες ὑποδειγματι[6] και σκια λατρευουσιν των επουρανιων (καθως κεχρηματισται Μωυσης
μελλων[7] επιτελειν την σκηνην: “‘Ορα γαρ”, φησιν, “ποιησεις παντα κατα τον τυπον τον δειχθεντα
σοι εν τω ορει”) 6—νυνι δε διαφορωτερας[8] τετευχεν[9] λειτουργιας, ὁσω και κρειττονος εστιν[10]
διαθηκης Μεσιτης,[11] ἡτις επι κρειττοσιν επαγγελιαις νενομοθετηται.

[A new covenant]

7 Ει γαρ ἡ πρωτη εκεινη ἦν αμεμπτος, ουκ αν δευτερας εζητειτο τοπος· 8 μεμφο- μενος
γαρ αυτοις λεγει:

"Ιδου, ἡμεραι ερχονται", λεγει Κυριος, "και συντελεσω επι τον οικον Ισραηλ και επι τον
οικον Ιουδα διαθηκην καινην—9 ου κατα την διαθηκην ἣν εποιησα τοις πατρασιν αυτων εν
ἡμερα επιλαβομενου μου της χειρος αυτων εξαγαγειν αυτους εκ γης Αιγυπτου, ὁτι αυτοι ουκ
ενεμειναν εν τη διαθηκη[12] μου, καγω ημελησα αυτων", λεγει Κυριος.
10 "‘Οτι αὑτη ἡ διαθηκη ἣν διαθησομαι[13] τω οικω Ισραηλ μετα τας ἡμερας εκεινας", λεγει
Κυριος,[14] "διδους νομους μου εις την διανοιαν αυτων, και επι καρδιας[15] αυτων επιγραψω
αυτους· και εσομαι αυτοις εις Θεον και αυτοι εσονται μοι εις λαον. 11 Και ου μη διδαξωσιν
ἑκαστος τον πλησιον αυτου και ἑκαστος τον αδελφον αυτου, λεγων, ‘Γνωθι τον Κυριον!’ ὁτι
παντες ειδησουσιν με απο μικρου αυτων ἑως μεγαλου αυτων. 12 Ὁτι ἱλεως εσομαι ταις
αδικιαις αυτων, και των ἁμαρτιων αυτων[16] και των ανομιων αυτων ου μη μνησθω ετι."

13 Εν τω λεγειν ‘καινην’ πεπαλαιωκεν την πρωτην· το δε παλαιουμενον και γηρασκον εγγυς
αφανισμου.

[The earthly sanctuary]

9.1 Ειχε μεν ουν και[17] ἡ πρωτη[18] δικαιωματα λατρειας το τε ἁγιον κοσμικον. 2 Σκηνη γαρ
κατεσκευασθη: ἡ πρωτη, εν ᾗ ἡ τε λυχνια και ἡ τραπεζα και ἡ προθεσις των αρτων, ἡτις λεγεται
Ἁγια· 3 μετα δε το δευτερον καταπετασμα σκηνη ἡ λεγομενη Ἁγια Ἁγιων, 4 χρυσουν εχουσα
θυμιατηριον και την κιβωτον της διαθηκης περικεκαλυμμενην[19] παντοθεν χρυσιω, εν ᾗ σταμνος

---

[1] παραμενειν || --- 757
[2] λεγομενοις || λεγομενης 328
[3] τουτον || τοιουτον 386
[4] προσφεροντων || προσφερωντων 1732
[5] τον || --- [5%] 1248
[6] υποδειγματι || υποδειματι 204
[7] μελλων || μελλοντων 328,394
[8] διαφορωτερας || διαφοροτερας 1768
[9] τετευχεν || τετυχηκεν [10%] 1248
[10] εστιν || --- 2466
[11] μεσιτης || μεσητης 1248
[12] τη διαθηκη || την διαθηκην 201
[13] διαθησομαι || διαθησομαι 204
[14] λεγει κυριος || --- 1768
[15] καρδιας || καρδιαν 1249
[16] και των αμαρτιων αυτων || --- 1249 (a clear case of homoioteleuton/-arcton)
[17] και 2466[m] || --- [3%] 2466
[18] πρωτη 35[c],1503[c],1637[c],1864[c],2723[c] || 1 σκηνη [30%] 35,757,824,1075,1249,1503,1548,1637,1761,1864[*,2],1865,1876,1892,2466,2587,2723 || 1 διαθηκη 1768
[19] περικεκαλυμμενην || περικαλυμμενην 328 || περικεκαλυμενην 959

χρυση εχουσα το μαννα και ἡ ῥαβδος Ααρων ἡ βλαστησασα και αἱ πλακες[1] της διαθηκης·
5 ὑπερανω δε αυτης Χερουβιμ δοξης κατασκιαζοντα το ἱλαστηριον (περι ὧν ουκ εστιν νυν λεγειν
κατα μερος).

[The service of that sanctuary]

6 Τουτων δε οὕτως κατεσκευασμενων,[2] εις μεν την πρωτην σκηνην δια παντος εισιασιν οἱ[3]
ἱερεις, τας λατρειας επιτελουντες, 7 εις δε την δευτεραν ἅπαξ του ενιαυτου μονος ὁ αρχιερευς, ου
χωρις αἵματος, ὃ προσφερει[4] ὑπερ ἑαυτου και των του λαου αγνοηματων· 8 τουτο δηλουντος του
Πνευματος του Ἁγιου μηπω πεφανερωσθαι την των Ἁγιων ὁδον ετι της πρωτης σκηνης εχουσης
στασιν· 9 ἥτις παραβολη εις τον καιρον τον ενεστηκοτα,[5] καθ' ὃν[6] δωρα τε και θυσιαι
προσφερονται μη δυναμεναι κατα συνειδησιν τελειωσαι τον λατρευοντα—10 μονον επι βρωμασιν
και πομασιν και διαφοροις βαπτισμοις και δικαιωμασιν σαρκος μεχρι καιρου διορθωσεως
επικειμενα.

[Christ serves in the heavenly sanctuary]

11 Χριστος δε παραγενομενος Αρχιερευς των μελλοντων αγαθων δια της μειζονος και
τελειοτερας[7] σκηνης ου χειροποιητου, τουτ' εστιν, ου ταυτης της κτισεως, 12 ουδε δι' αἵματος
τραγων και μοσχων, δια δε του ιδιου αἵματος, εισηλθεν εφαπαξ εις τα Ἁγια, αιωνιαν λυτρωσιν
εὑρομενος.[8] 13 Ει γαρ το αἷμα ταυρων και τραγων, και σποδος δαμαλεως ῥαντιζουσα τους
κεκοινωμενους, ἁγιαζει προς την της σαρκος καθαροτητα,[9] 14 ποσω μαλλον το αἷμα του Χριστου,
ὃς δια Πνευματος Ἁγιου ἑαυτον προσηνεγκεν αμωμον τω Θεω, καθαριει την συνειδησιν ὑμων[10]
απο νεκρων εργων εις το λατρευειν Θεω ζωντι? 15 Και[11] δια τουτο διαθηκης καινης Μεσιτης
εστιν, ὁπως—θανατου γενομενου εις απολυτρωσιν των επι τη πρωτη διαθηκη παραβασεων—την
επαγγελιαν λαβωσιν οἱ κεκλημενοι της αιωνιου κληρονομιας.

[The earthly sanctuary inaugurated with blood]

16 Ὁπου γαρ διαθηκη, θανατον αναγκη φερεσθαι του διαθεμενου·[12] 17 διαθηκη γαρ επι
νεκροις βεβαια, επει μηποτε ισχυει ὁτε ζη ὁ διαθεμενος. 18 Ὁθεν ουδε ἡ πρωτη χωρις αἵματος
εγκεκαινισται·[13] 19 λαληθεισης γαρ πασης εντολης κατα[14] νομον ὑπο Μωυσεος[15] παντι τω λαω,
λαβων το αἷμα των μοσχων και τραγων, μετα ὑδατος και εριου κοκκινου και ὑσσωπου, αυτο τε το
βιβλιον και παντα τον λαον ερραντισεν, 20 λεγων, "Τουτο το αἷμα της διαθηκης ἧς ενετειλατο
προς ὑμας ὁ Θεος". 21 Και την σκηνην δε και παντα τα σκευη της λειτουργιας τω αἵματι ὁμοιως
ερραντισεν.[16] 22 Και σχεδον εν αἵματι παντα καθαριζεται κατα τον νομον, και χωρις
αἱματεκχυσιας ου γινεται αφεσις.

[The heavenly sanctuary inaugurated with Christ's blood]

23 Αναγκη ουν τα μεν ὑποδειγματα των εν τοις ουρανοις, τουτοις καθαριζεσθαι, αυτα δε
τα επουρανια κρειττοσιν θυσιαις παρα ταυτας. 24 Ου γαρ εις χειροποιητα ἁγια εισηλθεν ὁ
Χριστος, αντιτυπα των αληθινων,[17] αλλ' εις αυτον τον ουρανον, νυν εμφανισθηναι[18] τω προσωπω
του Θεου ὑπερ ἡμων· 25 ουδ' ἱνα πολλακις προσφερη ἑαυτον, ὡσπερ ὁ αρχιερευς εισερχεται εις τα
Ἁγια κατ' ενιαυτον εν αἵματι αλλοτριω 26—επει εδει αυτον πολλακις παθειν απο καταβολης
κοσμου· νυν δε, ἁπαξ επι συντελεια των αιωνων, εις αθετησιν ἁμαρτιας δια της θυσιας αυτου
πεφανερωται. 27 Και, καθ' ὁσον αποκειται τοις ανθρωποις ἁπαξ αποθανειν, μετα δε τουτο κρισις,

---

[1] πλακες || πλακαις 959
[2] κατεσκευασμενων || κατασκευασμενων 757
[3] οι || --- 1732
[4] προσφερει || προσφεροι 757,824,1072,1075,1503,1864,1892
[5] ενεστηκοτα || 1 καθεστηκε 1248
[6] ον || ων 1248
[7] τελειοτερας || τελειωτερας [5%] 201
[8] ευρομενος || ευραμενος [80%] 201,204,604,959,1248,1732,1761,1768,1855,1892,2587 [1249 missing] (2nd aorist or 1st aorist? There is apparently no difference in meaning)
[9] καθαροτητα || καθαρωτητα 959
[10] υμων || ημων [15%] 149,201,328,394,604,928 [1249 missing]
[11] και || 1 χριστος δε 959
[12] διαθεμενου || διατιθεμενου [12%] 1855
[13] εγκεκαινισται || εγκαικαινισται 1768
[14] κατα || 1 τον [15%] 959
[15] μωυσεος || μωσεως [20%] 1761
[16] ερραντισεν 1248c || εραντισεν [15%] 1248
[17] αληθινων || αληθεινων 757
[18] εμφανισθηναι || εμεμφανισθηναι 386 (from one page to the next)

28 οὑτως και ὁ Χριστος, ἁπαξ προσενεχθεις εις το πολλων ανενεγκειν[1] ἁμαρτιας—εκ δευτερου
χωρις ἁμαρτιας οφθησεται τοις αυτον απεκδεχομενοις εις σωτηριαν.

[Animal blood is insufficient]

10.1 Σκιαν γαρ εχων ὁ νομος των μελλοντων αγαθων, ουκ αυτην την εικονα των
πραγματων, κατ' ενιαυτον ταις αυταις θυσιαις ἃς προσφερουσιν εις το διηνεκες ουδεποτε δυναται
τους προσερχομενους[2] τελειωσαι. 2 Επει ουκ αν επαυσαντο προσφερομεναι, δια το μηδεμιαν εχειν
ετι συνειδησιν ἁμαρτιων τους λατρευοντας, ἁπαξ κεκαθαρμενους? 3 Αλλ' εν αυταις αναμνησις
ἁμαρτιων κατ' ενιαυτον, 4 αδυνατον γαρ αἱμα ταυρων και τραγων[3] αφαιρειν ἁμαρτιας.

["I have come to do your will, O God"]

5 Διο εισερχομενος εις τον κοσμον λεγει: "Θυσιαν και προσφοραν ουκ ηθελησας, σωμα δε
κατηρτισω μοι· 6 ὁλοκαυτωματα και περι ἁμαρτιας ουκ ευδοκησας. 7 Τοτε ειπον, 'Ιδου ἡκω—εν
κεφαλιδι βιβλιου γεγραπται περι εμου—του ποιησαι, ὁ Θεος,[4] το θελημα σου'." 8 Ανωτερον λεγων
ὁτι "Θυσιαν και προσφοραν και ὁλοκαυτωματα και περι ἁμαρτιας ουκ ηθελησας, ουδε ευδοκησας"
(αἱτινες κατα τον νομον προσφερονται), 9 τοτε ειρηκεν, "Ιδου ἡκω του ποιησαι, ὁ Θεος, το
θελημα σου". Αναιρει το πρωτον ἱνα το δευτερον στηση. 10 Εν ᾡ θεληματι ἡγιασμενοι εσμεν οἱ
δια της προσφορας του σωματος Ιησου Χριστου εφαπαξ.

[Christ perfects forever]

11 Και πας μεν ἱερευς ἑστηκεν καθ' ἡμεραν λειτουργων και τας αυτας πολλακις προσφερων
θυσιας, αἱτινες ουδεποτε δυνανται περιελειν ἁμαρτιας· 12 αυτος δε, μιαν ὑπερ ἁμαρτιων
προσενεγκας θυσιαν εις το διηνεκες εκαθισεν[5] εν δεξια του Θεου· 13 το λοιπον εκδεχομενος ἑως
τεθωσιν οἱ εχθροι αυτου ὑποποδιον των ποδων αυτου, 14 μια γαρ προσφορα τετελειωκεν εις το
διηνεκες[6] τους ἁγιαζομενους.
15 Μαρτυρει δε ἡμιν και το Πνευμα το Ἁγιον, μετα γαρ το προειρηκεναι: 16 "'Αὑτη ἡ
διαθηκη ἣν διαθησομαι προς αυτους μετα τας ἡμερας εκεινας', λεγει Κυριος,[7] 'διδους νομους μου
επι καρδιας[8] αυτων, και επι των διανοιων αυτων επιγραψω αυτους,[9] 17 και των ἁμαρτιων
αυτων[10] και των ανομιων[11] αυτων ου μη μνησθω ετι.'" 18 Ὁπου δε αφεσις τουτων, ουκετι
προσφορα περι ἁμαρτιας.

[Hold fast the confession of hope]

19 Εχοντες ουν, αδελφοι, παρρησιαν εις την εισοδον των Ἁγιων εν τω αἱματι Ιησου,
20 ἣν ενεκαινισεν ἡμιν ὁδον[12] προσφατον και ζωσαν, δια του καταπετασματος, τουτ' εστιν, της
σαρκος αυτου, 21 και ἱερεα μεγαν επι τον οικον του Θεου, 22 προσερχωμεθα[13] μετα αληθινης
καρδιας εν πληροφορια πιστεως, ερραντισμενοι τας καρδιας απο συνειδησεως πονηρας και
λελουμενοι το[14] σωμα ὑδατι καθαρω. 23 Κατεχωμεν την ὁμολογιαν της ελπιδος ακλινη, πιστος γαρ
ὁ επαγγειλαμενος. 24 Και κατανοωμεν αλληλους εις παροξυσμον αγαπης και καλων εργων, 25 μη
εγκαταλειποντες την επισυναγωγην ἑαυτων (καθως εθος τισιν), αλλα παρακαλουντες, και τοσουτω
μαλλον ὁσω βλεπετε εγγιζουσαν την ἡμεραν.

[A severe warning]

26 Ἑκουσιως γαρ ἁμαρτανοντων ἡμων μετα το λαβειν την επιγνωσιν της αληθειας, ουκετι
περι ἁμαρτιων απολειπεται[15] θυσια, 27 φοβερα δε τις εκδοχη κρισεως και πυρος ζηλος εσθιειν
μελλοντος τους ὑπεναντιους. 28 Αθετησας τις νομον Μωυσεος[16] χωρις οικτιρμων επι δυσιν ἠ
τρισιν μαρτυσιν αποθνησκει. 29 Ποσω, δοκειτε, χειρονος αξιωθησεται τιμωριας ὁ τον Υἱον του
Θεου καταπατησας, και το αἱμα της διαθηκης κοινον ἡγησαμενος εν ᾡ ἡγιασθη, και το Πνευμα

---

[1] πολλων ανενεγκειν || ~ 21 1548
[2] προσερχομενους || επερχομενους 2466
[3] ταυρων και τραγων || ~ 321 1761
[4] ο θεος || --- 959
[5] εκαθισεν || εκαθησεν 1248,1732
[6] διηνεκες || δινεκες 201 (from one line to the next)
[7] κυριος || 1 επηγαγε 1248v
[8] καρδιας || καρδιαν 959
[9] αυτους || 1 υστερον λεγει [15%] 2080c
[10] αυτων || --- 1892
[11] ανομιων || ανομοιων 1732
[12] οδον || --- 444
[13] προσερχωμεθα || προσερχομεθα [40%] 201,1768
[14] το || τω 757
[15] απολειπεται || υπολειπεται 604
[16] μωυσεος || μωσεως [15%] 1892

της χαριτος ενυβρισας? 30 Οιδαμεν γαρ τον ειποντα, "Εμοι εκδικησις, εγω ανταποδωσω, λεγει
Κυριος"· και παλιν, "Κυριος κρινεῖ τον λαον αυτου". 31 Φοβερον το εμπεσειν εις χειρας Θεου
ζωντος!

[A word of encouragement]

32 Αναμιμνησκεσθε δε τας προτερον ἡμερας εν αἷς, φωτισθεντες, πολλην αθλησιν
ὑπεμεινατε παθηματων: 33 τουτο μεν ονειδισμοις τε και θλιψεσιν θεατριζομενοι, τουτο δε
κοινωνοι των οὑτως αναστρεφομενων γενηθεντες. 34 Και γαρ τοις δεσμοις μου[1] συνεπαθη- σατε·
και, την ἁρπαγην των ὑπαρχοντων ὑμων μετα χαρας προσεδεξασθε, γινωσκοντες εχειν[2] ἑαυτοις
κρειττονα ὑπαρξιν εν ουρανοις και μενουσαν.
35 Μη αποβαλητε[3] ουν την παρρησιαν ὑμων, ἡτις εχει μισθαποδοσιαν μεγαλην.
36 Ὑπομονης γαρ εχετε χρειαν ἱνα, το θελημα του Θεου ποιησαντες, κομισησθε την επαγγελιαν.
37 "Ετι γαρ μικρον ὁσον ὁσον, ὁ ερχομενος ἡξει και ου χρονιει. 38 Ὁ δε δικαιος εκ πιστεως
ζησεται, και εαν ὑποστειληται, ουκ ευδοκει ἡ ψυχη μου εν αυτω." 39 Ἡμεις δε ουκ εσμεν
ὑποστολης εις απωλειαν, αλλα πιστεως εις περιποιησιν ψυχης.

[About faith]

11.1 Εστιν δε πιστις ελπιζομενων ὑποστασις, πραγματων ελεγχος ου βλεπομενων. 2 Εν ταυτη γαρ
εμαρτυρηθησαν οἱ πρεσβυτεροι. 3 Πιστει[4] νοουμεν κατηρτισθαι τους αιωνας ῥηματι Θεου, εις το
μη εκ φαινομενων τα βλεπομενα γεγονεναι.

[Abel, Enoch, Noah]

4 Πιστει πλειονα θυσιαν Αβελ[5] παρα Καιν προσηνεγκεν τω Θεω, δι' ἧς εμαρτυρηθη ειναι
δικαιος, μαρτυρουντος επι τοις δωροις αυτου του Θεου· και δι' αυτης, αποθανων, ετι λαλειται.[6]
5 Πιστει Ενωχ μετετεθη του μη ιδειν θανατον, και ουχ εὑρισκετο διοτι μετεθηκεν αυτον ὁ Θεος·
προ γαρ της μεταθεσεως αυτου μεμαρτυρηται ευηρεστηκεναι τω Θεω.
6 Χωρις δε πιστεως αδυνατον ευαρεστησαι, πιστευσαι γαρ δει[7] τον προσερχομενον τω Θεω
ὁτι εστιν και τοις εκζητουσιν αυτον μισθαποδοτης γινεται.[8] 7 Πιστει, χρηματισθεις Νωε περι
των μηδεπω βλεπομενων,[9] ευλαβηθεις κατεσκευασεν κιβωτον εις σωτηριαν του οικου αυτου, δι' ἧς
κατεκρινεν τον κοσμον, και της[10] κατα πιστιν δικαιοσυνης εγενετο κληρονομος.[11]

[Abraham and Sarah]

8 Πιστει, καλουμενος Ἀβρααμ, ὑπηκουσεν εξελθειν εις τον τοπον ὃν ημελλεν λαμβανειν εις
κληρονομιαν και εξηλθεν, μη επισταμενος που ερχεται. 9 Πιστει παρωκησεν εις[12] γην της
επαγγελιας ὡς αλλοτριαν, εν σκηναις κατοικησας, μετα Ισαακ και Ιακωβ, των συγκληρονομων της
επαγγελιας της αυτης· 10 εξεδεχετο γαρ την τους θεμελιους εχουσαν πολιν, ἧς τεχνιτης και
δημιουργος[13] ὁ Θεος.
11 Πιστει και αυτη Σαρρα δυναμιν εις καταβολην σπερματος ελαβεν, και παρα καιρον
ἡλικιας ετεκεν, επει πιστον ἡγησατο τον επαγγειλαμενον. 12 Διο και αφ' ἑνος εγεννηθησαν, και
ταυτα νενεκρωμενου, καθως τα αστρα του ουρανου τω πληθει, και ὡς ἡ αμμος ἡ παρα το χειλος
της θαλασσης ἡ αναριθμητος.

[Seeking a heavenly homeland]

13 Κατα πιστιν απεθανον οὑτοι παντες—μη λαβοντες τας επαγγελιας, αλλα πορρωθεν[14]
αυτας ιδοντες και ασπασαμενοι, και ὁμολογησαντες ὁτι ξενοι και παρεπιδημοι εισιν επι της γης.
14 Οἱ γαρ τοιαυτα[15] λεγοντες εμφανιζουσιν ὁτι πατριδα επιζητουσιν. 15 Και ει μεν εκεινης
εμνημονευον αφ'[16] ἧς εξηλθον, ειχον αν καιρον ανακαμψαι. 16 Νυν δε κρειττονος ορεγονται, τουτ'

---

[1] δεσμοις μου || δεσμιοις (6.3%) 201,1248
[2] εχειν || 1 εν [4%] 394
[3] αποβαλητε || αποβαλλητε 1892
[4] πιστει || πιστιν 1548
[5] αβελ || ἁβελ [20%] 2466
[6] λαλειται || λαλει [8%] 1248
[7] δει || 1 πρωτον 1248,2080
[8] γινεται || γηνεται 1548[v]
[9] βλεπομενων || βλεπωμενων [1%] 201
[10] της || τοις 959,1548
[11] και της κατα πιστιν δικαιοσυνης εγενετο κληρονομος || --- 201
[12] εις || 1 την [20%] 1100,1248,1761,1768
[13] δημιουργος || διμιουργος 201
[14] πορρωθεν || πορωθεν 1248
[15] τοιαυτα 1637[c] || ταυτα 1637
[16] αφ || εφ 201

εστιν, επουρανιου. Διο ουκ επαισχυνεται αυτους ὁ Θεος Θεος επικαλεισθαι αυτων·[1] ἡτοιμασεν γαρ
αυτοις πολιν.

[Patriarchs]

17 Πιστει προσενηνοχεν ᾿Αβρααμ τον Ισαακ, πειραζομενος·[2] και, τον μονογενη προσεφερεν
ὁ τας επαγγελιας αναδεξαμενος,[3] 18 προς ὃν ελαληθη ὅτι "Εν Ισαακ κληθησεται σοι σπερμα",
19 λογισαμενος ὅτι και εκ νεκρων εγειρειν δυνατος ὁ Θεος· ὅθεν αυτον και εν παραβολη
εκομισατο.

20 Πιστει περι μελλοντων ευλογησεν Ισαακ τον Ιακωβ και τον ῾Ησαυ.[4] 21 Πιστει Ιακωβ,
αποθνησκων, ἑκαστον των υἱων Ιωσηφ ευλογησεν, και προσεκυνησεν επι το ακρον της ῥαβδου
αυτου. 22 Πιστει Ιωσηφ, τελευτων, περι της εξοδου των υἱων Ισραηλ εμνημονευσεν και περι των
οστεων αυτου ενετειλατο.

[Moses]

23 Πιστει Μωυσης, γεννηθεις, εκρυβη[5] τριμηνον ὑπο των πατερων αυτου, διοτι ειδον[6]
αστειον το παιδιον,[7] και ουκ εφοβηθησαν το διαταγμα του βασιλεως. 24 Πιστει Μωυσης, μεγας
γενομενος, ηρνησατο λεγεσθαι υἱος θυγατρος[8] Φαραω, 25 μαλλον ἑλομενος[9] συγκακουχεισθαι τω
λαω του Θεου ἢ προσκαιρον εχειν ἁμαρτιας απολαυσιν, 26 μειζονα πλουτον ἡγησαμενος των
Αιγυπτου[10] θησαυρων τον ονειδισμον του Χριστου· απεβλεπεν γαρ εις την μισθαποδοσιαν.
27 Πιστει[11] κατελιπεν Αιγυπτον, μη φοβηθεις τον θυμον του βασιλεως, τον γαρ Αορατον ὡς ὁρων
εκαρτερησεν. 28 Πιστει πεποιηκεν το Πασχα και την προσχυσιν του αἱματος, ἱνα μη ὁ
ολοθρευων[12] τα πρωτοτοκα θιγη αυτων. 29 Πιστει διεβησαν την Ερυθραν Θαλασσαν ὡς δια ξηρας,
ἧς πειραν λαβοντες οἱ[13] Αιγυπτιοι κατεποθησαν.

30 Πιστει τα τειχη ῾Ιεριχω επεσεν, κυκλωθεντα επι ἑπτα ἡμερας. 31 Πιστει ῾Ρααβ ἡ πορνη
ου συναπωλετο τοις απειθησασιν, δεξαμενη[14] τους κατασκοπους μετ᾿ ειρηνης.

[Exploits achieved through faith]

32 Και τί ετι λεγω? Επιλειψει γαρ με διηγουμενον ὁ χρονος περι Γεδεων, Βαρακ τε και
Σαμψων και Ιεφθαε, Δαυιδ τε και Σαμουηλ και των προφητων, 33 οἳ δια πιστεως κατηγωνισαντο
βασιλειας, ειργασαντο δικαιοσυνην, επετυχον επαγγελιων, εφραξαν στοματα λεοντων, 34 εσβεσαν
δυναμιν πυρος, εφυγον στοματα μαχαιρας, ενεδυναμωθησαν απο ασθενειας, εγενηθησαν[15] ισχυροι
εν πολεμω, παρεμβολας εκλιναν αλλοτριων. 35 Ελαβον γυναικες εξ αναστασεως τους νεκρους
αυτων· αλλοι δε ετυμπανισθησαν, ου προσδεξαμενοι την απολυτρωσιν, ἱνα κρειττονος αναστασεως
τυχωσιν. 36 ῾Ετεροι δε εμπαιγμων και μαστιγων πειραν ελαβον, ετι δε δεσμων και φυλακης.
37 Ελιθασθησαν, επρισθησαν, επειρασθησαν, εν φονω[16] μαχαιρας απεθανον. Περιηλθον εν
μηλωταις, εν αιγειοις[17] δερμασιν· ὑστερουμενοι, θλιβομενοι,[18] κακουχουμενοι[19] 38—ὧν ουκ ἦν
αξιος ὁ κοσμος—εν ερημιαις πλανωμενοι και ορεσιν και σπηλαιοις και ταις οπαις της γης.

39 Και οὑτοι παντες, μαρτυρηθεντες δια της πιστεως, ουκ εκομισαντο την επαγγελιαν,
40 του Θεου περι ἡμων κρειττον τι προβλεψαμενου, ἱνα μη χωρις ἡμων τελειωθωσιν.[20]

---

[1] αυτων || αυτον 2466
[2] πειραζομενος || πιραζομενος 959
[3] αναδεξαμενος || δεξαμενος 386
[4] ἡσαυ || ησαυ [70%] 1892
[5] εκρυβη || εκριβη 959
[6] ειδον || --- 328,394,928,959
[7] παιδιον || παιδειον 1892
[8] θυγατρος || --- 824
[9] ἑλομενος 1072c || ελομενος 757,1248 || ἑλλομενος 1072
[10] αιγυπτου 35c || αιγυπτιων [1%] 204 || εν αιγυπτω [15%] 35
[11] πιστει || πιστι 201
[12] ολοθρευων || ολεθρευων 1892
[13] οι || --- 2466
[14] δεξαμενη || υποδεξαμενη 1248
[15] εγενηθησαν || εγεννηθησαν 959
[16] φονω || φοβω 604
[17] αιγειοις 1761c || αιγιοις 1761,1768
[18] θλιβομενοι || --- 394 (added in margin, after κακουχουμενοι)
[19] κακουχουμενοι || κακοχουμενοι [20%] 18
[20] τελειωθωσιν || τελειωσιν 1503

["Let us run with endurance"]

12.1 Τοιγαρουν και ἡμεις, τοσουτον εχοντες περικειμενον ἡμιν νεφος μαρτυρων, ογκον
αποθεμενοι παντα και την ευπεριστατον ἁμαρτιαν, δι' ὑπομονης τρεχωμεν τον[1] προκειμενον ἡμιν[2]
αγωνα, 2 αφορωντες εις τον της πιστεως Αρχηγον και Τελειωτην, Ιησουν, ὃς αντι της
προκειμενης αυτω χαρας ὑπεμεινεν[3] σταυρον, αισχυνης καταφρονησας, εν δεξια τε του θρονου του
Θεου κεκαθικεν.

[All legitimate children receive discipline]

3 Αναλογισασθε[4] γαρ τον τοιαυτην ὑπομεμενηκοτα ὑπο των ἁμαρτωλων εις αυτον
αντιλογιαν, ἱνα μη καμητε, ταις ψυχαις ὑμων εκλυομενοι. 4 Ουπω μεχρις αἱματος αντικατεστητε[5]
προς την ἁμαρτιαν ανταγωνιζομενοι. 5 Και εκλελησθε της παρακλησεως ἡτις ὑμιν ὡς υἱοις
διαλεγεται: "Υἱε μου, μη ολιγωρει παιδειας Κυριου, μηδε εκλυου ὑπ' αυτου ελεγχομενος· 6 ὃν γαρ
αγαπα Κυριος παιδευει, μαστιγοι δε παντα υἱον ὃν παραδεχεται."

7 Ει[6] παιδειαν ὑπομενετε, ὡς υἱοις ὑμιν προσφερεται ὁ Θεος· τίς γαρ εστιν υἱος ὃν ου
παιδευει πατηρ? 8 Ει δε χωρις εστε παιδειας (ἧς μετοχοι γεγονασιν παντες), αρα νοθοι εστε[7] και
ουχ υἱοι. 9 Ειτα τους μεν της σαρκος ἡμων πατερας ειχομεν παιδευτας και ενετρεπομεθα.[8] Ου
πολλω μαλλον ὑποταγησομεθα τω Πατρι των πνευματων και ζησομεν? 10 Οἱ μεν γαρ προς ολιγας
ἡμερας κατα το δοκουν αυτοις επαιδευον, ὁ δε επι το συμφερον, εις το μεταλαβειν της ἁγιοτητος
αυτου. 11 Πασα δε παιδεια προς μεν το παρον[9] ου δοκει χαρας ειναι, αλλα λυπης· ὑστερον δε
καρπον ειρηνικον τοις δι' αυτης[10] γεγυμνασμενοις αποδιδωσιν δικαιοσυνης.

[Watch your step!]

12 Διο τας παρειμενας[11] χειρας και τα[12] παραλελυμενα γονατα ανορθωσατε, 13 και τροχιας
ορθας ποιησατε τοις ποσιν ὑμων, ἱνα μη το[13] χωλον εκτραπη, ιαθη δε μαλλον.

14 Ειρηνην διωκετε μετα παντων, και τον ἁγιασμον[14] οὗ χωρις ουδεις οψεται τον Κυριον·
15 επισκοπουντες μη τις ὑστερων απο της χαριτος του Θεου, μη τις ῥιζα πικριας ανω φυουσα
ενοχλη και δια ταυτης μιανθωσιν πολλοι, 16 μη τις πορνος ἢ βεβηλος ὡς Ἡσαυ, ὃς αντι βρωσεως
μιας απεδοτο τα πρωτοτοκια αυτου. 17 Ιστε γαρ ὁτι και μετεπειτα θελων κληρονομησαι την
ευλογιαν απεδοκιμασθη· μετανοιας γαρ τοπον ουχ εὑρεν, καιπερ μετα δακρυων εκζητησας αυτην.

[Sinai X Zion]

18 Ου γαρ προσεληλυθατε ψηλαφωμενω[15] ορει και κεκαυμενω πυρι και γνοφω και σκοτω
και θυελλη· 19 και σαλπιγγος ηχω και φωνη ῥηματων, ἧς οἱ ακουσαντες παρητησαντο μη
προστεθηναι αυτοις λογον 20 (ουκ εφερον γαρ το διαστελλομενον: "Καν θηριον[16] θιγη του ορους,
λιθοβοληθησεται!"[17] 21 και οὑτως φοβερον ἦν το φανταζομενον, Μωυσης ειπεν, "Εκφοβος[18] ειμι
και εντρομος!")· 22 αλλα προσεληλυθατε Σιων Ορει, και πολει Θεου ζωντος, Ἱερουσαλημ
επουρανιω, και μυριασιν αγγελων πανηγυρει, 23 και εκκλησια πρωτοτοκων εν ουρανοις
απογεγραμμενων, και Κριτη Θεω παντων, και πνευμασιν δικαιων τετελειωμενων,[19] 24 και
διαθηκης νεας Μεσιτη, Ιησου, και αἱματι ῥαντισμου[20] κρειττον λαλουντι παρα το[21] Αβελ.

---

[1] τον || --- 201
[2] ημιν || --- 394
[3] υπεμεινεν || 1 τον 1892
[4] αναλογισασθε || αναλογισασθαι 757
[5] αντικατεστητε || αντεκατεστητε [15%] 444,959
[6] ει || ειδε 1892
[7] εστε || --- 1892
[8] ενετρεπομεθα 1248[c] || ενετρεποθα 1248
[9] παρον || παρων 959
[10] αυτης || αυτοις 959
[11] παρειμενας || παραλελυμενας 1892
[12] τα 1637[c] || 1 1 1637
[13] το || --- 1248
[14] μετα παντων και τον αγιασμον 757[c] || ~ 34512 757
[15] ψηλαφωμενω || ψηλαφομενω (1%) 201,959
[16] θηριον || --- 18
[17] λιθοβοληθησεται || λιθοβολληθησεται 386
[18] εκφοβος 394[c],928[c] || εμφοβος 394,928,1892
[19] τετελειωμενων || και τελειωμενων 1892
[20] ραντισμου || ραντιμου 1248
[21] το || τον [70%] 1892[c]

[Warning: "Our God is a consuming fire"]

25 Βλεπετε μη παραιτησησθε τον λαλουντα. Ει γαρ εκεινοι ουκ εφυγον,[1] τον επι γης
παραιτησαμενοι χρηματιζοντα, πολλω μαλλον ἡμεις[2] οἱ τον απ' ουρανου αποστρεφομενοι! 26 οὗ ἡ
φωνη την γην εσαλευσεν τοτε, νυν δε επηγγελται λεγων, "Ἐτι ἁπαξ εγω σειω ου μονον την γην
αλλα και τον ουρανον". 27 Το δε 'ἐτι ἁπαξ' δηλοι των σαλευομενων την μεταθεσιν (ὡς
πεποιημενων), ἱνα μεινη τα μη σαλευομενα.

28 Διο βασιλειαν ασαλευτον παραλαμβανοντες,[3] εχωμεν χαριν δι' ἡς λατρευομεν ευαρεστως
τω Θεω, μετα αιδους[4] και ευλαβειας· 29 και γαρ ὁ Θεος ἡμων πυρ καταναλισκον.

[Practical instructions]

13.1 Ἡ φιλαδελφια μενετω. 2 Της φιλοξενιας μη επιλανθανεσθε, δια ταυτης γαρ ελαθον τινες
ξενισαντες αγγελους. 3 Μιμνησκεσθε[5] των δεσμιων ὡς συνδεδεμενοι, των κακουχουμενων[6] ὡς και
αυτοι οντες εν σωματι. 4 Τιμιος ὁ γαμος εν πασιν και ἡ κοιτη αμιαντος, πορνους δε και μοιχους
κρινεῖ ὁ Θεος. 5 Αφιλαργυρος[7] ὁ τροπος, αρκουμενοι τοις παρουσιν, αυτος γαρ ειρηκεν, "Ου μη
σε ανω, ουδ' ου μη σε εγκαταλιπω".[8] 6 Ὡστε θαρρουντας ἡμας λεγειν: "Κυριος εμοι βοηθος, και
ου φοβηθησομαι. Τί ποιησει μοι ανθρωπος?"

7 Μνημονευετε των ἡγουμενων ὑμων, οἱτινες ελαλησαν ὑμιν τον λογον του[9] Θεου, ὧν
αναθεωρουντες την εκβασιν της αναστροφης, μιμεισθε την πιστιν. 8 Ιησους Χριστος χθες και
σημερον, ὁ αυτος, και εις τους αιωνας. 9 Διδαχαις ποικιλαις και ξεναις μη παραφερεσθε, καλον
γαρ χαριτι βεβαιουσθαι την καρδιαν, ου βρωμασιν, εν οἷς ουκ ωφεληθησαν οἱ περιπατησαντες.

[Join Jesus outside the camp]

10 Εχομεν[10] θυσιαστηριον εξ οὗ φαγειν ουκ εχουσιν εξουσιαν οἱ τη σκηνη λατρευοντες.

11 Ὧν γαρ εισφερεται[11] ζωων το αἱμα, περι ἁμαρτιας, εις τα Ἁγια δια του αρχιερεως,
τουτων τα σωματα κατακαιεται εξω της παρεμβολης, 12 διο και[12] Ιησους, ἱνα ἁγιαση δια του
ιδιου[13] αἱματος τον λαον, εξω της πυλης επαθεν. 13 Τοινυν εξερχωμεθα[14] προς αυτον εξω της
παρεμβολης, τον ονειδισμον αυτου φεροντες· 14 ου γαρ εχομεν ὡδε μενουσαν πολιν,[15] αλλα την
μελλουσαν[16] επιζητουμεν.

15 Δι' αυτου ουν αναφερωμεν θυσιαν αινεσεως δια παντος τω Θεω, τουτ' εστιν, καρπον
χειλεων ὁμολογουντων τω ονοματι αυτου. 16 (Της δε ευποιιας και κοινωνιας μη επιλανθανεσθε,
τοιαυταις γαρ θυσιαις ευαρεστειται ὁ Θεος.)

[Concluding requests]

17 Πειθεσθε τοις ἡγουμενοις ὑμων και ὑπεικετε, αυτοι γαρ αγρυπνουσιν ὑπερ των ψυχων
ὑμων[17] ὡς λογον αποδωσοντες, ἱνα μετα χαρας τουτο ποιωσιν και μη στεναζοντες (αλυσιτελες γαρ
ὑμιν τουτο).

18 Προσευχεσθε περι ἡμων· πεποιθαμεν γαρ ὁτι καλην συνειδησιν εχομεν,[18] εν πασιν
καλως θελοντες αναστρεφεσθαι· 19 περισσοτερως δε παρακαλω τουτο[19] ποιησαι ἱνα ταχιον
αποκατασταθω[20] ὑμιν.

---

[1] ουκ εφυγον 1892ᶜ || --- 1892
[2] ημεις || υμεις 1768
[3] παραλαμβανοντες || παραλαβοντες 328
[4] αιδους || αἱδους 1248
[5] μιμνησκεσθε || 1 δε 201
[6] κακουχουμενων || κακοχουμενων 959
[7] αφιλαργυρος || αφυλαργυρος 394,959
[8] εγκαταλιπω || εγκαταλειπω [50%] 1248
[9] του || τον 328
[10] εχομεν || εχωμεν 201
[11] εισφερεται || εισφερονται 959
[12] και || 1 ο [5%] 201,1248
[13] ιδιου || --- 1768
[14] εξερχωμεθα || εξερχομεθα [20%] 394
[15] μενουσαν πολιν || ~ 21 1892
[16] μελλουσαν || μενουσαν 1075
[17] υμων || ημων 959,1768
[18] εχομεν || εχωμεν 201
[19] παρακαλω τουτο || ~ 21 386
[20] αποκατασταθω || αποκαταθω 1248

[Benediction]

20 Ὁ δε Θεος της ειρηνης—ὁ αναγαγων εκ νεκρων[1] τον Ποιμενα των προβατων τον μεγαν[2]
εν αἱματι διαθηκης αιωνιου, τον Κυριον ἡμων Ιησουν[3]—21 καταρτισαι ὑμας εν παντι εργω αγαθω
εις το ποιησαι το θελημα αυτου, ποιων εν ὑμιν[4] το ευαρεστον ενωπιον αυτου, δια Ιησου Χριστου
ᾧ ἡ δοξα εις[5] τους αιωνας των αιωνων. Αμην.

[Sign off]

22 Παρακαλω δε ὑμας, αδελφοι, ανεχεσθε του λογου της παρακλησεως, και γαρ δια
βραχεων επεστειλα ὑμιν. 23 Γινωσκετε τον αδελφον Τιμοθεον απολελυμενον, μεθ᾽ οὗ εαν ταχιον
ερχηται, οψομαι[6] ὑμας.

24 Ασπασασθε παντας τους ἡγουμενους ὑμων και παντας τους ἁγιους. Ασπαζονται ὑμας οἱ
απο της Ιταλιας.

25 Ἡ χαρις μετα παντων ὑμων. Αμην.

---

[1] εκ νεκρων || --- 1503
[2] τον μεγαν || --- 1503
[3] ιησουν || 1 χριστον [10%] 1892c
[4] υμιν || ημιν [30%] 959
[5] εις || και 328
[6] οψομαι || οψωμαι 959